רבינו חננאל

ומה מעם אמרו דיגי

וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין · כלומר

ימנע מלחלוות אחד את

נמנע מלהלוות. ואקשי' עליה אי הכי דחדא

קתני בפתניתין לפה לי לפיתנא ג' בדיני

מכונות ונ' בגזלות

וחבלות ואת אמרת

דהכי קתני במתניתין

שלשה מומחין בעינן ואמאי אכשרו

רב אחא בריה דרב איקא אמר מדאורייתא

אפילו חד כשר שנאמר

התקינו ג'י אמר אי אפשר דלית בהו חד

אחא בריח דרב איקא

מומחה וקיבלוה עלייהו

ממונות

אחד יהיה

ם שים

[לקמןלב: ועים

[עי' תוספות

כעיף ל :

שנאכור משפט אחד וגו' - ואם תאמר ת"ל דעיקר דרישה כג א מיי פינ מסלטת וחקירה בעדים זוממין כתיב בפרשת שופטים בדיני ופיה מכלי סנהדרין כלי ממוטות ובדיני נפשות ו"ל דמכל מקום לא הוה מלרכינן דרישה ע סמג עשין סו מרוטות בדיני נפשות אלא דובל בחדות אוממין אי לאו דרחוד פושיש מים

משפט אחד: שלא תנשול דלת בפני לווין כו' - גזילות וחבלות וכתובת אשה וירושות ומתנות בכולהו כמי לא בעיכן דרישה וחקירה כדי שתנעול דלת בפני גזלנין ואם תאמר מהחי טעמא לא ניבעי מומחין שנאמר משפם בגזילות וחבלות כמו בהודאות והלואות וים לומר דלגבי מומחים לא שייך ממונות לא בעו דרישה למיחש ביה כמו זה דבחששא מועטת אדם נמנע מלהלוות לחבירו אם לא ימלה דיינין מזומנים לגבות חובו אם תצריכהו למוסחיו אבל גזילות וחבלות יודע הגזלן שיטריח חבנגזינות וחבנות יודע הגזנן עיטרית הבירו כי אוסר אם הנגזל אחר המומחין עד שימלא יכפר או יסרב אנה לדון עם הגזלן ועי"ל דגזילות וחכלות אמצא מומהין שידינו בינו דרושה ותרורה ולל מתונוניו כמי בעו דרישה וחקירה ולה ממעטינן לי שלא להלוות י ונסצא אלא הודאות והלואות והא דמוקי ברים אחד דיני ממונות (לקמן דף לב:) מתניתין דמלרכה דרישה וחקירה בדיני קנסות לאו דווקא דיני קנסות קאמר דגזילות וחבלות קרי להו נמי קנסות כדחשכהן לקמן (דף יג:) גבי מה הן דיני מסונות שלמלא הוא בטלו דיני קנסות רבא לעולם תרתי קתני דמיירי בכל הנהו דבעי שלשה מומחין דמיירי בכל הנהו דבעי טפשה מונגרון מיהו כסובת אשה וירושות ומתנות דיני (מטונות)[גילות] וכזקי שור בשור הוי בכלל הודאות ייטועות ועל האהו דמסקיכן בהחובל רבנן האידנא בהוראת (ב"ק דף פד:) דעבדיכן סליחותייהו והלוואת אפי הדיוטות וגובין אותו בכבל ולא בעי מומחין ואם תאמר והא אשכחן בכמה דוכתין שהיו דנין בבכל גזילות וחכלות בפ"ב דב"ק (קף כהי) גבי ההוח ומשום שובני מדינות

גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי וחכן בישא (שם דף לזי) דתקע ליה לחבריה וכן בכמה מקומות ויש לומר דבכל הנהו אפשר שדחקו זה את זה ע"י דתפסי או דאמר אקבעיה לדינא בארן ישראל כדאיתא בסוף פרק קמא דב"ק (דף טוי) וי"מ דוקא גזילות שעל ידי הכלות כמו דמינלו בי תרי ומחו אהדדי עד שתוקף אחד וגוזל את חבירו דכי האי גוונא לא שכיח ברבעינן למימר לקפן ולא עבדינא שליחותייהו וא"ת והיאך היו דנין דיני גזילות ובאיזהו *) מונא נס' יד רמ'ה. כשך (ב"ת דף סה:) היאך היו דנין דיני ריבית הא אמרינן ריש הגוזל קמא (דף זד:) הגזלנים ומלוי בריבית שהחזירו אין מקבלין מהם וי"ל דהא אמריכן בימי רבי נשנית משנה זו ומפרש רבינו תם דווקא בימיו ולא לפניו ולאחריו משום עובדא דהתם ולהכי לא ,פריך התם מכמה משניות אלא מברייתות ששנאן רבי לרבי חייא*:אלא מעתה [ועיע הוספות כיק מד: טעו לא ישלמו · פירש בקונטרס כיון דברשות קא עבדי הוי שאינו מומחה כמומחה ולשון כ"ש שאתה נועל כו' אין מתיישב דלא ה"ל למימר כ"ש אלא ה"ל למימר א"כ אתה כו' אלא משמע מלשון כ"ש דמכח נעילת דלת הוה פריך וה"פ כיון דחיישת לנעילת דלת הוה לן למימר טעו לא ישלמו דאי מחייבת להו לשלם לא יתרצו להתמלע בדין ואם

בעי לשלומי דהוה ליה למינטריה ורחמנא הוא דחם עליה: שחינו תאמר מאי קושיא הא לא מחייב לשלם אא"כ נטל ונתן ביד כדאמר באחד דיני ממונות (לקמן דף לגי) ויש לומר דפריך למאן דמחייב בלא נטל ונתן: רעוך שלשה שלשה למה לי · איכא דוכתי דדייק הכי ואיכא דוכתי דלא דייק*: רבר אוריית חד נמי כשר · פירש בקונטרם דקסבר אין שירוב פרשיות כתיב כאן וקשה דא"ב בצדק תשפוט למה לי לכך נראה דחפי למאן דאית ליה שירוב פרשיות קאמר: אי אפשר דלים בהו חד דגמיר - דמאן דלא גמיר פסול לדינא כדמוכח בזה בורר (לקמן דף כג-) דתכן זה פוסל דיינו של זה ופריך בגמרא כל כמיניה דפסיל לדיינים ומשני בערכאות דסוריא ופירש שם בקונטרם שהם יושבי קרנות ואע"ג דפליגי רבגן ואמרי אימתי בזמן שמביא עליהם ראיה שהם קרובים או פסולים הא לאו הכי לא מני פסיל הייט דווקא בערכאות שנתמט להיות דיינים: ב"עד דנפישי יושבי קרטת .
גם כאן פריך מכח זה כיון דחיישת ליושבי קרטת הוה לן למימר טעו לא ישלמו כדי שלא ימרחקו, הנהו דגמירי ואז אי אפשר דליכא חד
דגמיר ומשני כ"ש דנפישי לכן ישלמו כדי שילמדו דיני ממוטת שלא יטעו פן יתחייבו לשלם: רבי לית ליה דשמואל . בה"ג פוסק
כשמואל אע"ג דרא פליג עליה משום דרי שילתי קאי כווסיה לקא יש של דמתר בפרק ב' דכתובות (דף כב. ושם) גבי ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן ודילמא רבכן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו דמשמע דאין הלכה כשמואל ה"פ כשמואל בעלמא סבירא להו בקיום ובזה אין הלכה כמותם דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל דשנים שדנו דיניהם דין מודה דקיום שטרות בג' כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף מי ושם) וכן הא דאמר בזה בורר (לקמן דף לי ושם) גבי אודיתא ודילמא רבכן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו התם כמי ה"פ כשמואל בעלמא סבירא להו באודיתא וכתבו בהודאה בפני שנים בלא קנין ובזה אין הלכה כמותו כדאמר התם בפני שנים וקנו מידו כותבין ובפני שלשה כוחבין ואפילו לא קנו מידו וכדמפרש התם דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני ליה: בזרך היינו חבלות . לאו בשור שהזיק שור קאמר דהא איתא בהחובל(ב"ק דף פד: ושם) דגובין אותו בבבל ולא בעי מומחין אלא בשור שהזיק אדם והא דקאמר משום דקבעי למיתני ח"ל דלא כר"ע דקאמר (שם לגי) אף תם שחבל באדם משלם במותר נ"ש ומיהו נראה דאיירי בכל ענין אף בשור דאזיק שור דהא מסיק בהחובל (שם דף פד:) דהת דגובין בבבל נזקי שור בשור היינו דווקת נזקי שן ורגל דמועדין מתחלתן אבל נזקי קרן אמרינן התם דאין מועד בבבל:

שנהמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כנפשות וכיון דכתיב דרישה וחקירה בדיני נפשות דכתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת הוא הדין לדיני ממונות : שלא חנשול דלת - שימנשו מלהלוות שמא יכפור והעדים יטעו ולה תהא עדותן מכוונת ויפסיד והכא נמי שמא לא ימלא וחקירה בשאר דיני ממוטות אלא דווקא בעדים זוממין, הי לאו דכתיב מומחין לכופו לדין: אלא מעתה תורה אור

> ישלמו דכיון דברשות רבנן קא נחתי הוו להו כמומחין וכל המומחה לב"ד אם מעה פטור מלשלם כדלקמן באחד דיני ממונות (דף לגי) הא שאינו מומחה חייב: כל שכן שאמה נועל דלם - דסבר דלמא טעו בי דינא ופטרי ליה ומפסידנה : אי הכי -דבהודאות והלואות שלשה בעינן למה ליה לרבי אבהו לאוקומה למתניתין למימר דיני ממונות דהיינו הודאות והלואות בשלשה כל דהו וגזילות וחבלות בג' מומחין ומשום דחלוקין בדיניהן לא כללינהו בחד כללא: ועוד • אי חדא קתני למה לי למיתני תרי זמני שלשה הכי איבעי למיתני [נקמן ס: ל. דיני ממונות שהן גזילות וחבלות כתובות בג': תרתי קתני · דודחי ג' בעיכן ככ.] דעירוב פרשיות כתיב כאן ומיהו בהדיוטות סגי משום דרבי חנינא והכי קאמר דיני ממונות דהיינו הודאות והלואות בשלשה הדיוטות וגזילות וחבלות בשלשה מומחין: מדאורייםא חד נמי כשר · בהודחה והלואה דכתיב תשפוט לשון יחיד כתוכות מא.] וחין עירוב פרשיות כאן ומתניתין ודאי תרתי קתני כדאמרן ומיהו שלשה בהודאות והלואות לאו מדאורייתא חלח מדרבק: גזירה משום יושבי

סעו - הדיועות בדיני ממונות לח ויקרה שנאמר °כשפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין *אלא מעתה מעו לא ישלמו כל שכן אתה נועל דהת בפני לווין אי הכי תרתי קתני דיני ממונות בשלשה הדיומות גזילות והבלות בשלשה מומחין ועוד *שלשה שלשה למה לי אלא אמר רבא תרתי קתני משום דרבי חנינא - רב אחא בריה דרב איקא אמר במה הן קתני: סרסי קסני מלישה ייםראורייתא חד נמי כשר שנאמר °בצדק תשפום עמיתך אלא משום יושבי קרנות אטו בתלתא מי לא הוו יושבי קרנות אי אפשר דלית בהו חד דגמיר אלא מעתה מעו לא ישלמו כ"ש דנפישי יושבי קרנות מאי איכא בין רבא לרב אחא בריה דרב איקא איכא בינייהו דאמר שמואל *שנים שרנו דיניהן דין אלא שנקראו בית דין חצוף לרבא לית ליה רשמואל לרב אחא בריה דרב איקא אית ליה דשמואל: נזק וחצי נזק וכו' : נוק היינו הבלות משום דקא בעי למיתנא חצי נזק תני נמי נזק שלם חצי נזק נמי היינו חבלות תנא ממונא וקתני קנסא הניחא למאן דאמר *"פלגא ניוקא קנסא אלא למאן דאמר פלגא ניזקא ממונא מאי איכא למימר אלא איידי דקא בעי למיתנא תשלומי

ותשלומי ארבעה וחמשה דממון

שאינו

דיה בימין

ועי׳ תוספות בכורות (א: דים איכן

קרנום · תגרין שאין בקיאין בטיב דינין ויוכה את החייב ויחייב את הזכאי: דגמיר - ששמע מחכמים ומדיינין הלכות דין מלוה: מעו לא ישלמו · דהא ברשות נחתי אפי' מדאורייתא : כל שכן דנפישי יושבי קרנות · דלא איכפת להו למיגמר : לרבא - דאמר מדאורייתא תלתא בעינן לית ליה דשמואל דאמר דיניהן דין : בים דין סלוף - שעברו על תקנת חכמים: סיינו נוק סיינו הכלום - מאי קרי נוק ומאי קרי חבלות כא כזק אחד מחמשה דברים של חבלות הוא וליתני חבלות ולה בעי כזק: חלי נוק נמי סיינו חבלות - דשור תם שחבל הינו משלם אלא חלי כזק וכיון דתנא חבלות אף חלי כזק במשמע: מבלום ממונא הוא דאפחתיה לדמי׳ - חלי נזק קנסא הוא דסתם שוורים אינם נוגחים ולא היה לבעלים לשמרו כל זמן שלא הועד ולא בעי לשלומי מידי אלא קנסא הוא דקנסיה רחמנא כדי שירבה בשמירת שוורים: פלגם נזקם ממונם - בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף מוי) פליגי בה דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו

כפל